

Gespreksnotitie rondetafelgesprek 23 september 2015 wetsvoorstel 33987 de beperkte gemeenschap van goederen.

Mr. Dr. B. Breederveld

Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Inleiding

Het wetsvoorstel kent als uitgangspunt dat enkel gemeenschappelijk wordt, hetgeen de echtgenoten door de gezamenlijke inspanning hebben verkregen. Uit de reacties vanuit de rechtspraktijk leid ik af dat dit uitgangspunt - hetgeen van nature privé is, blijft privé - over het algemeen wordt ondersteund. Er wordt voorts vrijwel door iedereen ermee ingestemd dat hetgeen krachtens erfenis, legaat of schenking wordt verkregen niet (meer) in de gemeenschap valt maar privévermogen blijft van de echtgenoten.

In de Nota van wijziging van 20 augustus 2015 is rekening gehouden met de bezwaren indien de echtgenoten al voor het huwelijk hebben samengewoond en bij aanvang van het huwelijk gezamenlijke goederen hebben verkregen. Zij vallen in de gemeenschap.

De discussie in de rechtspraktijk richt zich met name op 3 punten:

- het voorhuwelijks vermogen als privévermogen
- de schuldenregeling
- de onderneming die niet in de gemeenschap valt

Voorhuwelijks vermogen als privévermogen.

De echtgenoten zullen in de toekomst vrijwel altijd drie vermogens hebben. Is dat bezwaarlijk? Nee. Is dat verwarrend? Nee. Kan vermogen zich gaan vermengen? Ja. Is dat bezwaarlijk bij overlijden of echtscheiding?

Met het bestaan van drie vermogens en de eventuele vermenging ervan zullen de geldstromen ter verkrijging van goederen, een belangrijke rol gaan spelen bij eventuele geschillen over der vraag of een goed een gemeenschapsgoed is of een privégoed en mede bepalen tot welk vermogen een goed behoort. Dat vloeit overigens voort uit de reeds thans in artikel 1:95 BW opgenomen regel van zaaksvervanging, waarin de herkomst van de financiering ervan bepaalt of een goed een privégoed is of een gemeenschapsgoed. Door de Nota van wijziging is dit probleem echter beperkt. Voor de echtgenoten zal altijd helder zijn dat alle goederen waar zij gezamenlijk eigenaar van zijn deel uitmaken van de huwelijksgemeenschap, ongeacht het tijdstip van verkrijging en de wijze van financiering.

De in 2012 in de wet opgenomen regeling van vergoedingsrechten in artikel 1:87 BW zal een meer prominente plaats gaan innemen bij de afwikkeling van een ontbonden huwelijksgemeenschap indien de geldstromen ter financiering van een goed uit verschillende vermogens afkomstig zijn. Hoewel sprake is, zeker in verband met het leerstuk van zaaksvervanging, van een goederenrechtelijk stelsel maakt de huidige regeling van artikel 1:87 BW, waarin de vergoedingsvordering is gebaseerd op een economische deelgerechtigdheid in verbintenisrechtelijke zin, dat de gevolgen van dit goederenrechtelijke stelsel worden beperkt.

Maar anders dan in het huidige recht zal door het (vrijwel altijd) bestaan van drie vermogens (gemeenschapsvermogen en privévermogen) zaaksvervanging en vergoedingsrechten in de toekomst bij (vrijwel) elke ontbinding van het huwelijk aan de orde zijn.

Ik voorzie dat in de praktijk echter goed te werken zal zijn met dit stelsel van drie vermogens. De uitvoering ervan is wezenlijk niet anders dan zoals nu al aan de orde is met betrekking tot verkrijgingen met uitsluitingsclausule. Een noodzaak tot het bijhouden van een volledige administratie is niet nodig. Van de meeste goederen zal duidelijk zijn wanneer deze zijn verkregen, voor of tijdens het huwelijk, zoals registergoederen en vorderingen. Dat zelfde

geldt ook voor schulden. De bewijsregel van artikel 1:94 lid 8 brengt tenslotte met zich mee dat bij gebreke van afdoende traceerbaarheid goederen als gemeenschapsvermogen worden aangemerkt.

De schuldenregeling

De regeling van het verhaal van een privéschuldeisers op het vermogen van de gemeenschap in artikel 96 lid 3 is een redelijk evenwicht tussen de belangen van de privéschuldeisers enerzijds en het belang van de andere echtgenoot anderzijds. Ik benadruk dat deze regeling alleen geldt bij het uitoefenen van verhaal door een (privé)schuldeiser en niet van toepassing is in het meest voorkomende geval dat de echtgenoten hun (privé)schulden gewoon voldoen. In dat geval is het gevolg niet anders dan naar huidig recht: er ontstaat enkel een vergoedingsvordering.

De onderneming die niet in de gemeenschap valt.

In de Nota van wijziging van 20 augustus 2015 is de regeling aangepast. De regeling wijkt af van die van de “opgepote winsten” (art. 1:141 BW) bij het niet uitgevoerd verrekenbeding. Discussies over winst en winstbegrip worden daarmee vermeden.

Het is een afweging tussen niets regelen voor de privéonderneming of trachten met maatwerk tot een redelijke regeling te komen tot vergoeding van inspanningen van de echtgenoot/ondernemer. (Zie hierover ook de discussie die in België speelt, waar een dergelijke regeling geheel ontbreekt).

Naar ik verwacht zal deze regeling met name van belang zijn voor de kleinere ondernemingen. In de praktijk blijkt dat veel ondernemers huwen met huwelijkse voorwaarden, waarbij deze regeling buiten toepassing zal blijven. Ik voorzie dat met deze regeling in de praktijk goed te werken valt. Het in de wet opgenomen uitgangspunt – een redelijke vergoeding – zal mediation bij echtscheiding bevorderen en geeft de rechter een voldoende handvat om rekening te houden met alle omstandigheden van het geval.

Praktijk

Het toenemend aantal echtscheidingen en tweede huwelijken pleiten voor een beperkte gemeenschap. In mijn praktijk kom ik regelmatig de nadelige gevolgen van het huidige stelsel tegen: de echtgenote die na een kort huwelijk mee moet blijven betalen aan de schulden van haar echtgenoot van voor hun huwelijk of de man die na een kort durend huwelijk de helft van de waarde van zijn voorhuwelijkse woning moet afrekenen met de ander. Daarentegen zijn de meeste echtgenoten in mediation het erover eens dat hetgeen een echtgenoot tijdens het huwelijk heeft gekregen krachtens erfenis of schenking (zonder uitsluitingsclausule) die echtgenoot toebehoort en niet behoeft te worden verdeeld.

Verantwoorde keuze

Ik heb de indruk dat er in de rechtspraktijk een groot draagvlak bestaat voor de voorgestelde wijziging. Het is met name de jongere generatie, de toekomstige gehuwden, die op een andere wijze tegen de vermogensrechtelijke verhouding tijdens het huwelijk aankijkt. Alleen voor hen zal deze stelselwijziging gelden en niet voor de huidige gehuwden.

Nederland neemt een uitzonderingspositie in, in vergelijking met andere landen met een stelsel een gemeenschap van goederen. Er is nog nooit een ander land geweest dat ervoor gekozen heeft van een beperkte gemeenschap over te stappen naar een algehele gemeenschap of dit her in te voeren. Het stelsel werkt in die landen naar behoren, waarom kan dat dan niet in Nederland?

Het overgaan naar een stelsel van beperkte gemeenschap van goederen acht ik een verantwoorde keuze.